

Олександр Сергійович Вишневський

д-р екон. наук

чл.-кор. АЕН України

ORCID 0000-0002-2375-6033

e-mail: allexandr@gmail.com,

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ З ПОЗИЦІЙ ПРОВІДНИХ ШКІЛ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Постановка проблеми. Спрямованість на смарт-спеціалізацію є ключовим елементом стратегування регіонального розвитку в Україні. Так, у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки передбачається «розроблення та впровадження механізму державної фінансової підтримки проєктів регіонального розвитку, що передбачають розвиток пріоритетних видів економічної діяльності, визначених на засадах смарт-спеціалізації (у тому числі обласними та Київською міською держадміністраціями відповідно до методики смарт-спеціалізації ЄС) та передбачених у регіональних стратегіях розвитку (далі – проєкти смарт-спеціалізації)», а також «впровадження інструментів підтримки участі малого та середнього підприємства у проєктах смарт-спеціалізації» [1].

Смарт-спеціалізація – це не одноразовий акт на термін діяльності стратегії регіонального розвитку, а методологія, яку доречно використовувати і після закінчення терміну дії чинних стратегій смарт-спеціалізації.

При цьому, незважаючи на широке використання принципів та підходів до смарт-спеціалізації, на практиці актуальною залишається проблема її гармонізації з теорією. Так дослідники з Інституту регіональних досліджень НАН України підтримують тезу, що «концепція смарт-спеціалізації – це приклад «політики, що йде попереду теорії» ... Тому існує розрив між практичною політикою та теорією» [2, с. 7-8]. Наявність цього розриву унеможливує науково-обґрунтоване удосконалення чинних підходів до забезпечення смарт-спеціалізації, що обумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень. Серед вітчизняних науковців в дослідженнях домінують регіональний та галузевий контекст проблем пов'язаних із впровадженням смарт-спеціалізації, в меншому ступені приділяється увага теоретичним аспектам. Дослідники з Інституту економіки та прогнозування НАН України займались визначенням основних напрямів смарт-спеціалізації міста Києва [3]. Представники Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України акцентують увагу на регіональному розвитку [4]. Представник Національного інституту стратегічних досліджень А. Шевченко, спираючись на галузевий підхід, розглядає стратегічні

пріоритети впровадження смарт-спеціалізації у промисловості України [5]. Колектив авторів з Інституту економіки промисловості НАН України під керівництвом академіка НАН України О. Амоші поєднує регіональний та галузевий контекст, розглядаючи передумови смарт-спеціалізації Донецько-Придніпровського макрорегіону на основі розвитку хімічного виробництва [6], а також розвиток підприємництва та його роль у реалізації підходу смарт-спеціалізації в Україні [7], з урахуванням інституційних детермінант впровадження концепції смарт-спеціалізації на прикладі старопромислових регіонів України [8].

Міжнародний досвід свідчить, що аналогічні питання знаходяться у фокусі уваги іноземних науковців [9-11]. Протягом останніх років «стратегія смарт-спеціалізації привернула велику увагу політиків та науковців, оскільки вона являє собою один із найбільших експериментів політики локального розвитку, зосередженого на виборі місцевих пріоритетних секторів» [9, с. 14]. Разом з тим європейські дослідники зазначають, що «Оскільки наразі пріоритети S3 реалізуються з виділеними ресурсами, які мають бути витрачені до 2023 року (у цьому випадку застосовується правило $n + 3$ програм ЄС на 2014–2020 роки), неможливо буде оцінити економічні наслідки смарт-спеціалізації програми, доки не мине принаймні певна кількість років після закінчення вищезазначеного терміну» [9, с. 14]. Тобто результати смарт-спеціалізації ще не визначені. І на тлі цього окремі західні дослідники відмічають, що «смарт-спеціалізація не така розумна» [10], бо вона не забезпечує конвергенцію економічного розвитку регіонів через те, що «солідарність закінчується там, де починається конкуренція» [10, с. 12] і в кінцевому підсумку «смарт-спеціалізація» приносить більше переваг тим регіонам, де працюють технологічно передові, наукомісткі галузі з високою доданою вартістю, часто галузі, які вже є лідерами або можуть легше засвоїти технології типу Industry 4.0» [10, с. 13]. Відповідна практична корисність смарт-спеціалізації викликає обґрунтовані сумніви, що вимагає поглиблених досліджень у цьому напрямі.

Незважаючи на те, що теоретичні питання, пов'язані зі смарт-спеціалізацією, також не оминаються увагою з боку дослідників [12-13], безпосереднє осмислення процесів смарт-спеціалізації з позицій

конкретних шкіл економічної теорії проводиться вкрай обмежено [8; 14-15].

Виходячи з аналізу останніх досліджень, **метою статті** є редукція сутності поняття «смарт-спеціалізація» з позицій провідних шкіл економічної теорії.

Викладення основного матеріалу. Як свідчить порівняльний аналіз динаміки ВВП в ЄС, США та Китаї (див. рисунок), смарт-спеціалізація не забезпечує універсальної та всеохоплюючої конкурентної переваги. Якщо розподілити період з 2000 до 2021 р. на три періоди (2000-2007 – докризовий; 2008-2013 – кризовий

та посткризовий; 2014-2021 – період смарт-спеціалізації), середній рівень ВВП ЄС буде вищим за США лише у першому періоді (ЄС – 2,12%, США – 1,75%). В наступні два періоди динаміка змінення ВВП в ЄС була гірша за США. Разом з тим і США, і ЄС продовжують відставати від темпів зростання Китаю. Таким чином, можна стверджувати, що на цей час смарт-спеціалізація не стала значущою конкурентною перевагою для ЄС. Тому необхідно спробувати з'ясувати, чому так сталося. Для цього треба визначитися з сутністю поняття «смарт-спеціалізація».

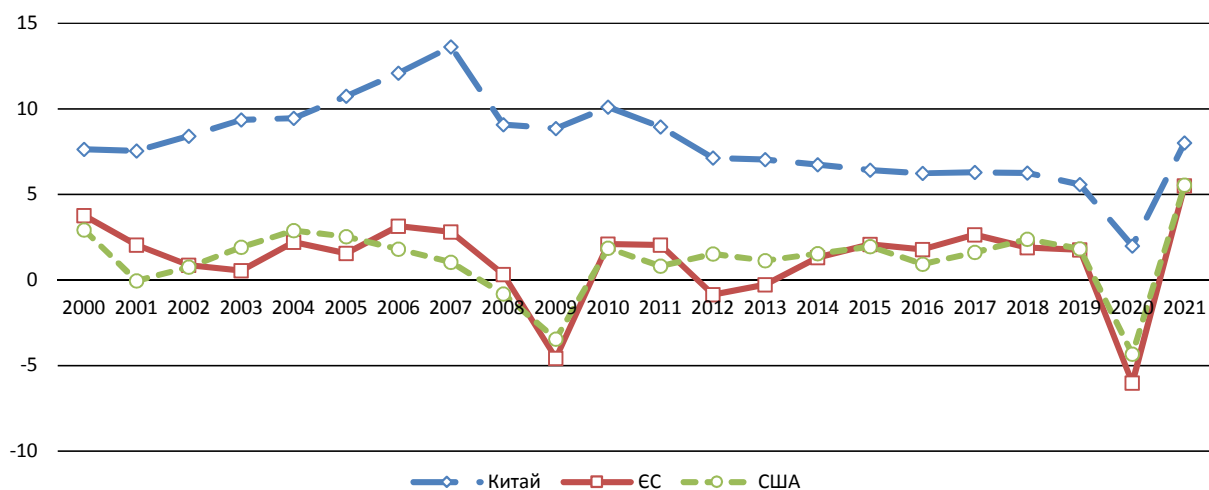

Рисунок. ВВП ЄС, США та Китаю у 2000-2021 рр., % [16]

Визначення поняття смарт-спеціалізація

Первинне тлумачення «смарт-спеціалізації», яке згодом стало класичним, має наступний зміст. «Національна/регіональна стратегія дослідження та інновацій для смарт спеціалізації – це інтегрована, локальна програма трансформації, що спрямована на: урядову підтримку та інвестиції для ключових регіональних пріоритетів, проблем та потреб для розвитку наукоємного виробництва, включно із заходами, пов'язаними з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ); індивідуальний підхід та конкурентні переваги, що випливають зі спроможності регіону; підтримку розвитку технологічних та практичних інновацій шляхом стимулювання інвестицій бізнес-середовища; заохочення стейкхолдерів до активної участі в регіональному розвитку; є конструктивною, емпіричною та включає в себе ретельний моніторинг та систему оцінювання» [17, с. 8].

Сутність «первинного» визначення поняття смарт-спеціалізація зберігається з тлумаченнями сучасних дослідників. «Концепція смарт-спеціалізації підкреслює роль: 1) *регіональних органів влади*; 2) інституціональних одиниць, що засновані на знаннях та 3) підприємців у формуванні спеціалізації та підвищенні конкурентоспроможності. Крім того, технології загального призначення відіграють особливо важливу роль у зміцненні існуючих спеціалізацій і виявленні нових економічних можливостей не лише у високотехнологічних секторах, а й у традиційних галузях економіки» [3, с. 11].

Після того, як визначено сутність поняття «смарт-спеціалізація», необхідно визначитися з переліком шкіл економічної теорії.

Де'ять провідних шкіл економічної теорії

Хоча існує велика кількість підходів до розмежування різних шкіл економічної теорії, в межах цієї роботи було використано систематизацію запропоновану професором Кембриджського університету Х. Чангом [18], яка в цілому відповідає положенням класичної праці М. Блауга «Економічна думка у ретроспективі» [19].

Так згідно цієї класифікації виділяють наступні 9 шкіл економічної теорії: (1) класична, (2) неокласична, (3) марксистська, (4) девелопменталістська, (5) австрійська, (6) шumpетеріанська, (7) кейнсіанська, (8) інституційна, (9) бехевіористська (поведінкова).

З позицій *класичної школи економічної теорії* для забезпечення смарт-спеціалізації використовується «теорія порівняльних переваг (визначення смарт-пріоритету) з урахуванням інноваційно-технологічного контексту, тобто забезпечення порівняльних переваг через використання інновацій, які уособлюються у смарт-спеціалізації» [14]. Разом з тим спрямованість на «мінімізацію» держави в економіці через посилення ролі регіонів та бізнесу в певному сенсі також відповідає положенням класичної економічної теорії (принципу «Laissez-faire»). При цьому акцент робиться на виробництві (відповідно до смарт-пріоритетів).

Розглядаючи смарт-спеціалізацію з позицій *неокласичної школи* можна побачити, що положення цієї школи переважно залишаються поза увагою. В межах чинного концепту смарт-спеціалізації не передбачається «смартизація» попиту. Разом з тим тотальне поширення смарт-спеціалізації в усіх регіонах ЄС та їх надрегіональне та наднаціональне узгодження, в тому числі через створення платформи смарт-спеціалізації

(Smart Specialisation Platform, <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>) є опосередкованим інструментом зменшення асиметрії інформації на єдиному європейському ринку, що схвалюється представниками неокласичної школи.

Враховуючи, що смарт-спеціалізація акцентує увагу в першу чергу на виробництві, впливає її несуперечність *марксистській школі економічної теорії* (як і класичній та шumpетеріанській школам). В термінах марксистської школи економічної теорії сутність смарт-спеціалізації можна визначити як упорядкування виробничих сил та виробничих відносин відповідно до смарт-пріоритетів (пріоритетних виробництв на інноваційному базисі) та формування надбудови у вигляді системи смарт-стратегування (повсюдна розробка та реалізація стратегій смарт-спеціалізації).

В значному ступені сутність смарт-спеціалізації відповідає положенням *девелопменталістської економічної теорії*. Фактично смарт-спеціалізація – це спроба отримати більш складні виробничі потужності в ЄС через тотальне впровадження інновацій (в процесі підприємницького відкриття) і за рахунок цього зберегти глобальну конкурентоспроможність та відносно високі темпи економічного зростання ЄС з одночасним дотриманням екологічних стандартів. Кластери, які стають смарт-пріоритетом, мають у кінцевому підсумку перетворитися у точки зростання економіки всього регіону.

ЄС намагається за рахунок інноваційного домінування зберегти свій ринок (це альтернатива запровадження імпорتنних мит та квот на ввезення імпорту) та проводити експансію за зовнішні ринки.

Вплив положень австрійської школи економічної теорії слабко простежується у формуванні логіки смарт-спеціалізації. Хоча одне з них, яке стосується наявності у індивідів унікальних знань, які важко відчувувати та формалізувати, знаходить своє місце під час забезпечення процесу «підприємницького відкриття» (створення та впровадження інновацій). Частково саме на ці «приховані» знання робиться розрахунок при визначенні смарт-пріоритетів.

«Підтримка розвитку технологічних та практичних інновацій шляхом стимулювання інвестицій бізнес-середовища» цілком відповідає положенням (нео)шumpетеріанської школи економічної теорії. Процес підприємницького відкриття, який так чи інакше об'єднує всіх стейкхолдерів, є першим етапом створення проривних соціальних чи технологічних інновацій. Одночасно увесь інноваційний процес перетворюється на сферу колективної діяльності, бо в ньому задіяні і бізнесмени, і державні/регіональні дослідні центри чи університети, і громадські об'єднання науковців, і представники влади, які розподіляють цільове фінансування.

Положення кейнсіанства безпосередньо не простежуються у смарт-спеціалізації. Разом з тим наслідки впровадження смарт-спеціалізації можуть бути інструментом вирішення завдання, що ставить перед

собою кейнсіанство. Так метою смарт-спеціалізації є «формування не лише інноваційної політики, а соціально-економічної політики регіону в цілому, що пояснюється її спрямованістю не просто на стимулювання інновацій, а на активізацію довгострокових структурних трансформацій в економіці». Тобто визначається суттєва роль окремих регіонів та ЄС в цілому. Економічне зростання на інноваційній основі у довгостроковій перспективі сприятиме забезпеченню повної зайнятості. В той час, як забезпечення повної зайнятості в умовах стагнації через недоінвестування інноваційної діяльності, априорі неможливе. Одночасно, як свідчить досвід розвитку інноваційно проривних країн та регіонів, розподіл інноваційної ренти дозволяє збільшити купівельну спроможність (попит) як для верхніх, так і для нижніх страт. У підсумку, постійне розширення інноваційної діяльності на засадах смарт-спеціалізації є інструментом згладжування економічних циклів на регіональному, національному та наднаціональному рівні (тобто рівні ЄС).

Інституційна (неінституційна) школа економічної теорії одна з найбільш динамічних сучасних шкіл економічної теорії, яка досить активно розвивається останні десятиріччя. *Інституційна школа економічної теорії* безумовно має значний вплив на формування смарт-спеціалізації. В роботі «Посібник із стратегій досліджень та інновацій для смарт-спеціалізацій» відмічається, що «перехід від існуючого сектора до нового, заснованого на *кооперативних інститутах* і процесах, тобто колективних науково-дослідних, інженерних і виробничих можливостях, які формують базу знань для розвитку нової діяльності» [17, с. 13]. Логіка смарт-спеціалізації має на меті розбудову відповідної інституціональної інфраструктури інноваційного процесу (в першу чергу процесу підприємницького відкриття), яка являє собою ресурсну систему (згідно термінології Е. Острум¹). При цьому в межах розгортання смарт-спеціалізації виникає проблема створення та розподілу інноваційної ренти. Розподіл інноваційної ренти відбувається не лише між «бізнесом», «наукою» та громадою на регіональному рівні. А також між регіоном та державою.

Також з позицій цієї школи можна стверджувати, що метою впровадження смарт-спеціалізації є зниження транзакційних витатків на супровід інноваційного процесу. Одночасно логіка залучення повного спектру стейкхолдерів відповідає положенням формування інклюзивних інститутів та порядків відкритого доступу.

Біхевіористська (поведінкова) школа економічної теорії не завдала суттєвого впливу на формування смарт-спеціалізації, хоча положення цієї школи можуть бути корисні для підвищення процесу підприємницького відкриття.

Таким чином, завершуючи редукцію поняття смарт-спеціалізації з позицій різних шкіл економічної теорії, можна в явному вигляді визначити, які частини «належать» до якої школи економічної теорії (табл. 1).

¹ Згідно Е. Острум «Термін «загальний ресурс» використовується для визначення природної або штучної ресурсної системи, яка є достатньо великою, щоб зробити дорогим (але не неможливим) усунення потенційних вигодонабувачів від отримання вигод від її використання. Щоб зрозуміти процеси організації та управління загальним ресурсом, важливо розрізнити ресурсну систему та

потік ресурсних юнітів, вироблених цією системою, одночасно визнаючи їхню залежність один від одного. Ресурсні системи краще розглядати як набір змінних запасу, які здатні за сприятливих умов виробляти максимальне значення змінної потоку без шкоди для запасу або власне ресурсної системи» [20, с. 55].

Редукція сутності поняття смарт-спеціалізація з позицій провідних шкіл економічної теорії*

Назва школи економічної теорії	Відповідність сутності поняття «смарт-спеціалізація»
Класична	▪ «конкурентні переваги, що впливають зі спроможності регіону» [17, с. 13]; ▪ «технології загального призначення відіграють особливо важливу роль у зміцненні існуючих спеціалізацій» [3, с. 11]
Неокласична	▪ опосередковане зменшення асиметрії інформації на єдиному європейському ринку
Марксистська	▪ акцент на виробництві
Девелопменталістська	▪ в цілому смарт-спеціалізація є одним з шляхів реалізації положень девелопменталістської школи
Австрійська	▪ опосередковано відносно прихованих знань в процесі підприємницького відкриття
Шумпетеріанська	▪ «урядова підтримка та інвестиції ... для розвитку наукоємного виробництва» [17, с. 13]; ▪ «підтримка розвитку технологічних та практичних інновацій шляхом стимулювання інвестицій бізнес-середовища» [17, с. 13]; ▪ «підкреслює роль ... підприємців у формуванні спеціалізації та підвищенні конкурентоспроможності» [3, с. 11]
Кейнсіанська	▪ передбачається «урядова підтримка та інвестиції» [17, с. 13]; ▪ «підкреслює роль: 1) регіональних органів влади» [3, с. 11]
Інституційна	▪ «програма трансформації» [17, с. 13]; ▪ «заохочення стейкхолдерів до активної участі в регіональному розвитку» [17, с.13] (інституціоналізм через спрямованість на використання інклюзивних інститутів); ▪ значна роль приділяється розбудові інституційної інфраструктури безперервного інноваційного процесу; ▪ «підкреслює роль: інституціональних одиниць, що засновані на знаннях [3, с. 11]
Біхевіористська (поведінкова)	▪ опосередковано стосується організаційного забезпечення процесу підприємницького відкриття

* Складено автором.

Систематизація впливу провідних шкіл економічної теорії на смарт-спеціалізацію

Узагальнюючи отримані результати, була проведена систематизація ступеня впливу різних шкіл економічної теорії на смарт-спеціалізацію (табл. 2). Під значним впливом розуміється, що суттєві положення

відповідної школи економічної теорії використовуються. Помірний вплив передбачає, що лише окремі положення відповідної школи економічної теорії використовуються. Незначний вплив передбачає, що положення відповідної школи економічної теорії майже не використовуються.

Таблиця 2

Ступінь впливу провідних шкіл економічної теорії на смарт-спеціалізацію

Назва школи економічної теорії	Вплив школи економічної теорії на концепт смарт-спеціалізації		
	Значний вплив	Помірний вплив	Незначний вплив
Класична	+		
Неокласична		+	
Марксистська		+	
Девелопменталістська	+		
Австрійська			+
Шумпетеріанська	+		
Кейнсіанська		+	
Інституційна	+		
Біхевіористська (поведінкова)			+

Таким чином, можна стверджувати, що з 9 розглянутих провідних шкіл економічної теорії, майже половина шкіл (класична, девелопменталістська, шумпетеріанська та інституційна) суттєво вплинули на формування сутності смарт-спеціалізації. Помірний вплив смарт-спеціалізація зазнала від неокласичної, марксистської та кейнсіанської шкіл. Австрійська та поведінкова характеризуються незначним впливом на смарт-спеціалізацію.

Висновки

1. Порівняльний аналіз окремих показників економічного розвитку ЄС, США та Китаю свідчить, що сама по собі «смарт-спеціалізація» не є конкурентною перевагою в глобальному масштабі.

2. Смарт-спеціалізація в суттєвому чи помірному ступені відповідає окремим положенням 7 із 9 провідних шкіл економічної теорії, розглянутих в цьому до-

слідженні. Тобто смарт-спеціалізація синтезує положення різних шкіл економічної теорії.

З цього випливає дві альтернативи: або концепт смарт-спеціалізації – це «конструктивний» інструмент поєднання «кращих» практик різних шкіл економічної теорії, або це еkleктичне поєднання сутностей, що принципово не об'єднуються. Однозначне вирішення цієї дилеми можливо у практичній площині у довгостроковій перспективі.

3. Враховуючи комплекс протиріч між різними школами економічної теорії, напрями подальших досліджень доцільно проводити з метою пошуку відповіді на наступні питання: (1) «Чи здатна смарт-спеціалізація забезпечити конвергенцію регіонального розвитку в межах України?»; (2) «Чи здатна смарт-спеціалізація забезпечити прискорений розвиток регіонів України?»; (3) «Чи не призводить смарт-спеціалізація

до закріплення економічного відставання України та її регіонів від економічно розвинених країн у довгостроковій перспективі?»; (4) «Чи здатна смарт-спеціалізація вирішити хоча б частково проблеми стратегічного управління в Україні?» [21]; (5) «Як удосконалити процес смарт-спеціалізації регіонів в умовах торгової лібералізації України з країнами-партнерами?».

Список використаних джерел

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.05.2022).

2. Територіальний розвиток і регіональна політика. Стимулювання розвитку регіонів на засадах смарт-спеціалізації: бар'єри та механізми імплементації: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. І. З. Сторонянська. Львів: ІРД НАНУ, 2021. 155 с. URL: [https://ird.gov.ua/irdp/p20210034.pdf_\(дата_звернення:20.05.2022\)](https://ird.gov.ua/irdp/p20210034.pdf_(дата_звернення:20.05.2022)).

3. Визначення основних напрямів смарт-спеціалізації міста Києва: звіт про результати надання дослідницьких послуг за договором №ССК/2019 / І. Єгоров та ін. Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2019. URL: [https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2019/10/22/Zvit_dosl.pdf_\(дата_звернення:20.05.2022\)](https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2019/10/22/Zvit_dosl.pdf_(дата_звернення:20.05.2022)).

4. Чикаренко І. А., Маматова Т. В., Чикаренко О. О. Стратегія регіонального розвитку на основі смарт-спеціалізації: методологічні засади. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8. № 1. С. 30-42.

5. Шевченко А. В. Стратегічні пріоритети впровадження смарт-спеціалізації у промисловості України. *Бізнес Інформ*. 2019. №10. С. 130-135. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-130-135>.

6. Амоша О. І., Шевцова Г. З., Швець Н. В. Передумови смарт-спеціалізації Донецько-Придніпровського макрорегіону на основі розвитку хімічного виробництва. *Економіка промисловості*. 2019. № 3 (87). С. 5-33. DOI: <https://doi.org/10.15407/econindustry2019.03.005>.

7. Швець Н. В., Шевцова Г. З. Розвиток підприємництва та його роль у реалізації підходу смарт-спеціалізації в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 2 (60). С. 53-66. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-2\(60\)-53-66](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-2(60)-53-66).

8. Амоша О., Лях О., Солдак М., Череватський Д. Інституційні детермінанти впровадження концепції смарт-спеціалізації: приклад старопромислових регіонів України. *Журнал європейської економіки*. 2018. Т. 17. № 3 (66). С. 310-344.

9. Marrocu E., Paci R., Rigby D., Usai S. Evaluating the implementation of Smart Specialisation policy. *Regional Studies*. 2022. P. 1-17. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2022.2047915>.

10. Wigger A. The New EU Industrial Policy and Deepening Structural Asymmetries: Smart Specialisation Not So Smart. *Journal of Common Market Studies*. June 2022. P. 1-18. DOI: <https://doi.org/10.1111/jcms.13366>.

11. Вечкинзова Е. А. Обзор теоретико-методологических подходов к формированию региональной смарт-специализации в Казахстане. *Актуальные проблемы современности*. 2018. № 1 (19). С. 111-115.

12. Патицька Х. О. Стратегія смарт-спеціалізації в контексті забезпечення конкурентоспроможності ре-

гіону: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.53> (дата звернення: 02.05.2022).

13. Федяєва М. С. «Розумна» спеціалізація як інструмент трансформації національної економіки (теоретичний аспект). *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26-1. С. 87-92.

14. Вишневський О. С. Стратегування смарт-спеціалізації розвитку регіонів з позицій класичної економічної теорії: проблеми в сучасних умовах. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Вінниця, 25 лютого 2022 р.). Вінниця: ВНТУ, 2022. С. 194-196.

15. Вишневський О. С. Смарт-спеціалізація регіонів з позицій кейнсіанської школи економічної теорії. *Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Полтава, 19 травня 2022 р.). Полтава: ПДАУ, 2022. С. 551-553.

16. World Bank. GDP growth (annual %). URL: [https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG_\(дата_звернення:20.05.2022\)](https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG_(дата_звернення:20.05.2022)).

17. Foray D. et. al. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3). European commission. 2012. URL: [https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf_\(дата_звернення:20.05.2022\)](https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisation/smart_ris3_2012.pdf_(дата_звернення:20.05.2022)).

18. Чанг Х. Как устроена экономика: пер. с англ. Е. Ивченко ; [науч. ред. Э. Кондукова]. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2015. 322 с.

19. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: пер. с англ. 4-е изд. Москва: Дело, 1994. 720 с.

20. Остром Э. Управление общим. Эволюция институций коллективного действия. Киев, 2013. 400 с.

21. Вишневський О. С. Проблеми стратегічного управління соціально-економічним розвитком України з урахуванням процесів децентралізації. *Вісник економічної науки України*. 2016. № 1(30). С. 14-22.

References

1. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 5 serpnia 2020 r. № 695 [On the approval of the State Regional Development Strategy for 2021-2027: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 5, 2020. No. 695]. (2020). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

2. Storonianska, I. Z. et al. (2021). Terytorialnyi rozvytok i rehionalna polityka. Stymuliuвання rozvytku rehioniv na zasadakh smart-spetsializatsii: bariery ta mekhanizmy implementatsii [Territorial development and regional policy. Stimulating the development of regions on the basis of smart specialization: barriers and mechanisms of implementation]. Lviv, IRD NANU. 155 p. Retrieved from <https://ird.gov.ua/irdp/p20210034.pdf> [in Ukrainian].

3. Yehorov, I. et al. (2019). Vyznachennia osnovnykh napriamiv smart-spetsializatsii mista Kyieva: zvit pro rezultaty nadannia doslidnytskykh posluh za dohovorom №SSK/2019. Kyiv, Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy. Retrieved from https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2019/10/22/Zvit_dosl.pdf [in Ukrainian].

4. Chykarenko, I. A., Mamatova, T. V., Chykarenko, O.O. (2020). Stratehiia rehionalnoho rozvytku na

osnovi smart-spetsializatsii: metodolohichni zasady [Regional development strategy based on smart specialization: methodological principles]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, Vol. 8. No. 1, pp. 30-42. [in Ukrainian].

5. Shevchenko, A. V. (2019). Stratehichni priorityety vprovadzhennia smart-spetsializatsii u promyslovosti Ukrainy [Strategic priorities for the implementation of smart specialization in the industry of Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, No. 10, pp. 130–135. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-130-135> [in Ukrainian].

6. Amosha, O. I., Shevtsova, H. Z., Shvets, N. V. (2019). Peredumovy smart-spetsializatsii Donetsko-Prydniprovskoho makrorehionu na osnovi rozvytku khimichnoho vyrobnytstva [Prerequisites for smart specialization of the Donetsk-Dnieper macro-region based on the development of chemical production]. *Ekonomika promyslovosti – Economy of Industry*, No. 3 (87), pp. 5-33. DOI: <https://doi.org/10.15407/econindustry2019.03.005> [in Ukrainian].

7. Shvets, N. V., Shevtsova, H. Z. (2020). Rozvytok pidpriemnytstva ta yoho rol u realizatsii pidkhodu smart-spetsializatsii v Ukraini [The development of entrepreneurship and its role in the implementation of the smart specialization approach in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbass*, No. 2 (60), pp. 53-66. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-2\(60\)-53-66](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-2(60)-53-66) [in Ukrainian].

8. Amosha, O., Liakh, O., Soldak, M., Cherevatskyi, D. (2018). Instytutsiini determinanty vprovadzhennia kontseptsii smart-spetsializatsii: pryklad staropromyslovykh rehioniv Ukrainy [Institutional determinants of implementation of the concept of smart specialization: an example of old industrial regions of Ukraine]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky – Journal of European Economy*, T. 17, No. 3 (66), pp. 310-344 [in Ukrainian].

9. Marrocu, E., Paci, R., Rigby, D., Usai, S. (2022). Evaluating the implementation of Smart Specialisation policy. *Regional Studies*, pp. 1-17. DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2022.2047915>.

10. Wigger, A. (2022). The New EU Industrial Policy and Deepening Structural Asymmetries: Smart Specialisation Not So Smart. *Journal of Common Market Studies*, June, pp. 1-18. DOI: <https://doi.org/10.1111/jcms.13366>.

11. Vechkinzova, E. A. (2018). Obzor teoretiko-metodologicheskikh podhodov k formirovaniyu regional'noj smart-spezializatsii v Kazahstane [Review of theoretical and methodological approaches to the formation of regional smart specialization in Kazakhstan]. *Aktual'nye problemy sovremennosti – Actual problems of the present*, No. 1 (19), pp. 111-115 [in Russian].

12. Patytska, Kh. O. (2019). Stratehiia smart-spetsializatsii v konteksti zabezpechennia konkurentospromozhnosti rehionu: teoretychnyi aspekt [The strategy of

smart specialization in the context of ensuring the competitiveness of the region: theoretical aspect]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.53> [in Ukrainian].

13. Fediaieva, M. S. (2018). «Rozumna» spetsializatsiia yak instrument transformatsii natsionalnoi ekonomiky (teoretychnyi aspekt) ["Smart" specialization as a tool for the transformation of the national economy (theoretical aspect)]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, Issue 26-1, pp. 87-92 [in Ukrainian].

14. Vyshnevskiy, O. S. (2022). Stratehuvannia smart-spetsializatsii rozvytku rehioniv z pozytsii klasychnoi ekonomichnoi teorii: problemy v suchasnykh umovakh [Strategizing smart specialization of regional development from the standpoint of classical economic theory: problems in modern conditions]. *Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsiino-investytsiinykh protsesiv v Ukraini [Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine]*: Proceedings of the V International Scientific and Practical Internet-Conference. (pp. 194-196). Vinnytsia, VNTU [in Ukrainian].

15. Vyshnevskiy, O. S. (2022). Smart-spetsializatsiia rehioniv z pozytsii keinsianskoi shkoly ekonomichnoi teorii [Smart specialization of regions from the standpoint of the Keynesian school of economic theory]. Menedzhment 21 stolittia: hlobalizatsiini vyklyky [Management of the 21st century: globalization challenges]: Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference. (pp. 551-553). Poltava, PDAU [in Ukrainian].

16. World Bank. GDP growth (annual %). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MK.TP.KD.ZG>.

17. Foray, D. et. al. (2012). Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3). European commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/smart_specialisat/smart_ris3_2012.pdf.

18. Chang, H. (2015). Kak ustroena ekonomika [Economics: the User's Guide]. Moscow, Mann, Ivanov i Ferber. 322 p. [in Russian].

19. Blaug, M. (1994). Ekonomicheskaya mysl' v retrospektive [Economic Theory in Retrospect]. Moscow, Delo. 720 p. [in Russian].

20. Ostrom, E. (2013). Upravlenie obshchim. Evolyuciya institucij kollektivnogo dejstviya [Governing the Commons: The evolution of institutions for collective action]. Kyiv. 400 p. [in Russian].

21. Vyshnevskiy, O. S. (2016). Problemy stratehichnoho upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom Ukrainy z urakhuvanniam protsesiv detsentralizatsii [Problems of strategic management of socio-economic development of Ukraine in view of decentralization processes]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy – Herald of the Economic Sciences of Ukraine*, No. 1 (30), pp. 14-22 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.05.2022

Формат цитування:

Вишневський О. С. Смарт-спеціалізація з позицій провідних шкіл економічної теорії. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 3-8. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).3-8](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).3-8)

Vyshnevskiy, O. S. (2022). Smart Specializations from the Standpoint of Leading Schools of Economic Theory. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (42), pp. 3-8. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).3-8](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).3-8)